

Enligt sändlista

**Fastställelse av skötselplan för naturreservatet Isternäset i Kristianstads kommun
(3 bilagor)**

Förslag till skötselplan för naturreservatet Isternäset i Kristianstads kommun föreligger.
Naturreservatet bildades 2001-03-26.

Förslaget har remissbehandlats.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer
Länsstyrelsen skötselplan daterad den 26 mars 2001 för naturreservatet Isternäset (bilaga 1) att
gälla tills vidare.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet (se bilaga 3).

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit naturvårdsdirektör Elisabeth
Hellmo, beslutande, och byrådirektör Hans Cronert, föredragande.

Elisabeth Hellmo

Hans Cronert

Bilagor

1. Skötselplan för naturreservatet Isternäset daterad den 26 mars 2001.
- ~~2. Förteckning över fastigheter~~
3. Hur man överklagar

Skötselplan för naturreservatet Isternäset

1. SYFTE MED RESERVATET

Syftet med reservatet är att bevara:

- välhävdade strandbetesmarker med lång hävdkontinuitet, av betydelse för flera hävdberoende, hotade och hänsynskrävande djur- och växtarter
- ett våtmarksområde av internationellt intresse
- ett område av stor betydelse ur undervisningssynpunkt och för allmänhetens friluftsliv.

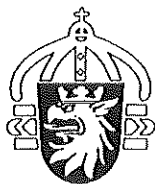
2. BESKRIVNING AV OMRÅDET

2.1 Administrativa data

Namn	Isternäset
Skyddsform	Naturreservat
Beslutsdatum	2001-03-26
Kommun	Kristianstad
Socken	Heliga Trefaldighets församling, Kristianstad
Gränser	Området är markerat med svart punktstreckad linje på karta 1.
Fastigheter	Kristianstad 4:1 Del av Kristianstad 4:2 Del av Härlöv 50:25
Lägesbeskrivning	Ca 1,5 km NV Kristianstads järnvägsstation. Topografisk karta: 3D Kristianstad SO Registerkarta: 3D2j Kristianstad (033 29)
Arealer:	Totalt ca 107 ha, varav 100 ha land och 6 ha vatten (vid sommarvattenstånd). Markslag: • Insjöstrandbetesmark 85 ha • Videbuskmarker 15 ha • Fd tegelbruksdammar 1 ha
Vegetationszon:	Nemoral zon (sydsvenska lövskogsregionen)
Naturgeografisk region:	Nr 7: Skånes sediment- och horstområden
Regleringsföretag mm	Nedre Helgeåns regleringsföretag från 1936 Regleringsföretag beträffande Härlövsängarleden från 1985 Nedre Helgeåns fiskevårdsområde
Förvaltare:	Kristianstads kommun
Planförfattare	Christer Persson och Hans Cronert

KARTOR

1. Reservatets avgränsning
2. Karta med skötselområden och föreslagen markanvändning
3. Vegetationskarta över Isternäset

2.1 Belägenhet, hydrologi och vegetation

Isternäset är ett våtmarksområde beläget på Kristianstadsslätten. Området gränsar mot järnvägen och Västra fäladen på Näsby fält i norr, Härlövsängarleden i öster, avfallsdeponin på f.d Härlövs ängar i söder samt mot Lillö kungsgårds marker i väster. I västra kanten av reservatet flyter Helgeå. I söder går en större kraftledning genom området. En mindre markväg leder genom reservatet från nordost mot sydväst. I områdets sydöstra del finns några dammar som är rester efter lertäkter för tegeltillverkning.

Delar av området bildades i samband med att Helgeån bröt en ny åfåra vid Yngsjö 1775. Stora delar av området översvämmas årligen, främst under senhösten och våren. Den årliga vattenamplituden uppgår till ca 1,4 m. Partier som ej översvämmas har till stor del varit uppodlade. Övrig mark har till största delen använts som betesmark.

Vegetationen präglas av de naturliga översvämningsförhållandena. Högre belägna partier är till stor del gammal åkermark med friskängsvegetation dominerad av bland annat tuvtåtel, rödven, röllika, brunört, ogräsmaskrosor, vitklöver, rödklöver och käringtand. Den gamla åkermarken avlöses i lägre belägna partier av landstrand med fuktängar av tuvtåteltyp. I lägre stråk förekommer även låg- och högstarrnader. Lågstarrzonen har en krypven- och mannagräsdominerad vegetation. I upp trampade partier finns brunskära, sumpnoppa, åkerpilört, bitterpilört, rödlänke och sumpfräne. Isternäsets centrala delar ligger inom madens högstarrzon, som i mindre våta delar domineras av vasstarr och i våtare partier av vasstarr och bunkestarr.

Buskskiktet utgöres huvudsakligen av spridda videbuskage, främst vid reservatsgränsen i öster och söder.

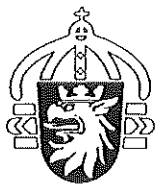
På Isternäset finns enstaka träd i anslutning till gamla tomter. Mer slutna trädbestånd förekommer i närheten av tegelbruksdammarna vid reservatets södra gräns.

2.3 Biologiska bevarandevärden

Vegetationen är intressant ur kulturhistorisk synpunkt mot bakgrund av att Linné besökte Isternäset vid ett par tillfällen under 1749 för att söka efter sprängört. Linné fann bland annat klotgräs, gullstånds, krypfloka, sylört, sjöranunkel, vattenstakra, vattenmärke, pipstakra och jättegröe. Klotgräs har ej påträffats i området under modern tid. I övrigt finns de arter Linné fann kvar än idag.

Lillöområdet är mest känt för sitt rika fågelliv och utgör ett av nedre Helgeåns våtmarksområdes främsta lokaler för den hävdade strandängens vadare och änder. I området häckar bland annat rödspov, storspov, tofsvipa, rödbena, enkelbeckasin, skedand, årtä och gulärta. Lillöområdet har stor betydelse för rastande änder, gäss och vadare. Flera häckande rovfågelarter utnyttjar ängarna för födosök t.ex glada, tornfalk, brun kärrhök och ormråk. Under hösten och vintern jagar havsörn, fjällvråk och blå kärrhök regelbundet i reservatet. Undersökningar utförda under 1995 visar att området hyser ett tiotal ovanliga marklevande skalbaggsarter.

Reservatet utgör en del av ett område av riksintresse för naturvård enligt naturvårdsverkets beslut enligt Miljöbalken 3 kap. 6 §, daterat den 7 februari 2000 (område NL 31, Helgeåns nedre del). Vidare ingår det i område som är upptaget som internationellt värdefullt våtmarksområde enligt Ramsarkonventionen (Convention on Wetlands). Området är av regeringen förklarat som särskilt skyddsområde (SPA-område) enligt Rådets direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar och ingår därmed i nätverket Natura 2000.

2.4 Intressen för allmänheten, skolor m fl

Naturreservatet är med sin närhet till Kristianstad och den vandringsled, Linnérundan, som utgår från Kristianstads centrum och passerar genom reservatets olika delar mycket lättillgängligt och besöks i stor omfattning av allmänheten, ornitologer, botanister och skolklasser.

3. FÖRESKRIFTER FÖR NATURRESERVATET

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

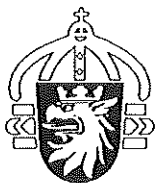
Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. bedriva täkt (inklusive husbehovstäkt) av vad slag det vara må, eller utföra schaktning, dikning, dämning, muddring, fyllning eller tippning av något slag,
2. anordna upplag av vad slag det vara må,
3. utföra hägnader utöver erforderliga stängsel för betesdrift,
4. ändra florans eller faunans sammansättning genom att inplantera för området nya arter,
5. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller tillföra växtnäringssämnen, kalk eller jordförbättringsmedel,
6. dra fram luftledning, utöver befintliga ledningar vid tidpunkten för reservatets avsättande,
7. uppföra mast eller motsvarande,
8. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning, nödvändiga informationstavlor och gränsmärken undantagna.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

9. uppföra byggnad,
10. anlägga vägar och stigar,
11. bedriva jakt efter fågel.

Ovannämnda föreskrifter utgör ej hinder mot att vidtaga sådana åtgärder som tidigare kan ha bestämts i utlåtanden angående Nedre Helgeåns regleringsföretag från 1936 och regleringsföretag beträffande Härlövsängarleden från 1985 eller eljest enligt miljöbalken. Föreskrifterna utgör ej heller hinder mot att vidta sådana åtgärder som krävs för drift och underhåll av vid tidpunkten för beslutet befintlig banvall vid järnväg, befintlig väg med tryckbankar (Härlövsängarleden), jordförlagd telekabel i områdets södra del samt befintliga luftledningar. Vid sådana åtgärder skall samråd ske med länsstyrelsen. Vid akuta reparationsbehov får samråd ske i efterhand. Föreskrifterna utgör ej heller hinder mot att vidtaga åtgärder för skötsel av reser-

2001-03-14

231-8471-97
1290-218

vatet i enlighet med av länsstyrelsen fastställd skötselplan. Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap 7§ MB meddela dispens från ovan angivna föreskrifter om det finns särskilda skäl.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken är skyldig att tåla att följande åtgärder vidtas inom området för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen

1. utmärkning av, skyltning till och upplysning om reservatet,
2. röjning, avverkning av träd, buskar och vassar samt slåtter, bränning, markfräsning m.m. så som närmare anges i skötselplanen,
3. skötsel av betesmarker innefattande betesdrift inklusive upprättande och underhåll av stängsel så som närmare anges i skötselplanen,
4. utförande av enkla anordningar för friluftslivet enligt av länsstyrelsen fastställd skötselplan.

C. Föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, om ordningen samt rätten att färdas och vistas i reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att:

1. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning, dock att förvaltaren får lämna tillstånd till detta i samband med tipstävling eller liknande,
2. tälta, ställa upp husvagn, campingbil eller motsvarande,
3. på störande sätt använda radio, grammfon, bandspelare eller dylikt,
4. framföra moped,
5. göra upp eld annat än i medhavd grill eller i stormkök,
6. under hela året medföra okopplad hund,
7. utföra vetenskapliga eller andra undersökningar som kan störa naturmiljön, dock att reservatsförvaltaren äger medge sådana undersökningar,
8. beträda område som markerats på kartan till beslutet under perioden 15 mars - 15 juli (gäller ej brukare av området), dock att reservatsförvaltaren kan medge undantag i samband med utförande av vetenskapliga eller andra undersökningar,
9. bedriva fiske ifrån båt i Helgeå inom särskilt markerad del av Helge å inom reservatet under perioden 15 mars - 15 juli.

Föreskrifterna skall ej utgöra hinder för åtgärder i samband med reservatets skötsel i enlighet med fastställd skötselplan.

D. Föreskrifter med stöd av 3 och 21 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm om skötselplan

Skötselplan. Markdisposition, skötsel och vård samt anläggning och underhåll av anordningar för allmänheten skall ske enligt anvisningarna i skötselplanen, som fastställs av Länsstyrelsen i särskilt beslut denna dag.

Förvaltare av reservatet skall vara Kristianstads kommun. Vid förvaltningen ska samråd fortlöpande ske med markägare, berörda myndigheter och övriga berörda.

4. MÅL FÖR MARKANVÄNDNING OCH SKÖTSEL

I huvuddelen av reservatet skall grundskötseln bedrivas genom betesdrift, vilken är den huvudsakliga hävdformen i området sedan lång tid tillbaka. Området söder om ån, som domineras av videbuskmarker lämnas i huvudsak för fri utveckling. I detta område finns ett par mindre tegelbruksdammar.

Naturreservatet har delats in i två olika skötselområden (se karta 2).

4.1 Skötselområde 1 - inlandsstrandbetesmark

Areal: 88 ha

Beskrivning

Öppen betesmark och strandängar som till stor del naturligt översvämmas årligen. Områdets nordligaste del har tidigare till stor del varit uppodlad.

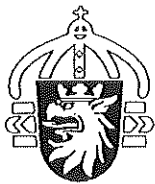
Området söder om den lilla markvägen är reservatets värdefullaste del och utgör en av nedre Helgeåns våtmarkers viktigaste inlandslokaler för häckande, hävdberoende vadare och änder. Området fungerar dels som bo- och födosökslokal för häckande vadare och änder, dels som födosöksområde för rastande vadare, änder, gäss och rovfåglar.

Vegetationen bestäms till stor del av översvämningsförhållandena. Högre belägna partier är till stor del gammal åkermark med friskängsvegetation. Den gamla åkermarken avlöses i lägre belägna partier av fuktängar av tuvtåteltyp. I lägre stråk förekommer även låg- och högstarmader med inslag av upp trampade partier. I kanten av det centrala starrområdet har restaureringsinsatser skett genom fräsning av vasstarr samt lyftning och borttransport av vasstarrtuvor.

I den östra delen förekommer även kraftiga videbuskage som sprider sig västerut. Enstaka träd finns i anslutning till gammal tomtmark.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Utbredningen av välhävdad öppen strandbetesmark skall vara minst 80 ha (riktvärde), som hävdas genom betesdrift, eventuellt inom vissa delar genom slåtter med efterbete.

- Strandbetesmarkernas skall ha en sådan artsammansättning att en eller ett fåtal arter inte tillåts dominera på bekostnad av mer lågvuxna arter.
- Inom Isterhäsets låglänta delar, i gränsen mellan fuktäng och starrmad, skall förekomma partier med lågvuxen gräs-/starrvegetation och upptrampad bar jord utmed minst 80% av sträckan
- Inom området skall finnas en representativ artsammansättning av häckande hävdgynnade strandängsfåglar, exempelvis rödspov, rödbena, årtar, skedand och gulärta.

Skötselmål och skötselåtgärder

- Minst 80 ha skall hävdas genom bete med nötkreatur varje år. Nötbetet kan med fördel kompletteras med hästbete. Eventuell slåtter skall utföras efter den 1 juli och skördat hö borttransporteras från reservatet.
- Betesdriften skall ske så att all vegetation är väl avbetad vid vegetationsperiodens slut varje år. Mindre smaklig vegetation skall vara tydligt betespåverkad och inom de centrala delarna av Isterhäset skall tydliga spår finnas av kreaturens närvaro genom tramp och betespåverkad vegetation
- För att bibehålla partier med grunda vattensamlingar utföres regelmässigt betesputsning eller fräsning av starrtuvar i områdets centrala del.
- Röjning av buskvegetation i områdets östra del utföres regelmässigt i syfte att begränsa expansionen västerut. Passager skall finnas så att kreaturen kan passera genom videbuskagen från vallen i anslutning till Härlövsängarleden.

Övriga åtgärder

Årlig uppsättning och nedtagning av stängsel vid tillfällig åfåra under järnvägen. I anslutning till platsen för den gamla banvaktstugan i norr skall det finnas möjlighet att uppföra en mindre byggnad som vindskydd för kalvar. Byggnaden ges en för området lämplig utformning så att den smälter in i miljön. Det skulle vara värdefullt om de luftledningar som går genom området på sikt kan tas bort.

4.2 Skötselområde 2 – igenväxande mark och tegelbruksdammar

Areal: 13 ha

Beskrivning

Ohävdad område med spridda träd och videbuskage. I den västra delen finns några mindre tegelbruksdammar omgivna av trädridåer. Sydligaste delen av området utgörs av utfyllnadsmark och gränsar till Kristianstads avfallsanläggning. Ett fågeltorn har uppfört (Härlövsborgstornet) och en gångstig (del av Linnérundan) passerar genom området.

I skötselområdet häckar regelbundet igenväxningsgynnade arter som pungmes, rosenfink och gräshoppsångare. I tegelbruksdammarna förekommer ofta rörhöna.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Videbuskageområde som skall ha en utbredning av ca 10 ha.
- Tegelbruksdammar, delvis omgivna av en trädgård, som skall ha en öppen vattenyta på ca 1 ha.
- Områdets struktur och funktion, med högrört- och videbuskagevegetation, skall ge förutsättningar för häckande och rastande igenväxningsgynnade fågelarter, exempelvis sävsångare och pungmes.

Skötselmål

- Skötselområdet lämnas tills vidare för fri utveckling och ingen skötsel krävs. Framtida utglesning av träd och buskage får övervägas efter några år.

4.3 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder för naturvård

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet
Betesdrift, ev. slåtter	årligen	skötselomr 1	brukaren	1
Stängsel vid tillfällig åfåra under järnvägen	årlig uppsättning och nedtagning	skötselomr 1	förvaltaren	1
Buskröjning	vid behov	skötselomr 1	förvaltaren	1
Putsning/fräsning av starrpartier	vid behov	centrala delen av skötselområde 1	förvaltaren	1

5. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

5.1 Övergripande mål

Ändamålet med reservatet är bl a att bevara ett område av stor betydelse ur undervisningssynpunkt och för allmänhetens friluftsliv.

5.2 Tillgänglighet

Beskrivning

Området är tillgängligt från nordost via en gång- och cykelbro över Härlövsängarleden. Från sydväst kan reservatet nås via Lillöhusvägen från Långebrogatan. En större parkeringsplats finns öster om Lillö kungsgård, varifrån reservatet kan nås till fots.

En gångstig leder över Isterinäset i öst-västlig riktning. Denna är försedd med spång över den gamla åarmen som regelbundet översvämmas. Från Härlövsängarleden går en gångstig längs ån västerut. Båda gångstigarna utgör delar av en ca 7 km lång rundvandringsled, Linnérundan, som utgår från Kanalhuset i centrala Kristianstad. En utsiktsplattform har uppförts längs vandringsleden över Isterinäset. Väster om Härlövsängarleden, på södra sidan om ån har ett fågeltorn, Härlövsborgstornet, uppförts.

Åtgärder

Broar, spänger och vandringsled hålls i standard för gång. Utsiktsplattform och fågeltorn underhålls.

7.3 Information

Beskrivning

Informationstavlor saknas.

Åtgärder

Informationstavlor tas fram av länsstyrelsen och uppsättes av förvaltaren på platser enligt skötselplanekartan.

7.4 Utmärkning av naturreservatets gräns

Utmärkningen av reservatet skall utföras av förvaltaren enligt svensk standard (SIS 03 15 22).

7.5 Sammanfattning och prioritering av åtgärder för tillgänglighet och information

Åtgärd	När	Var	Vem	Prioritet
Underhåll av broar, spång, vandringsled, torn, utsiktsplattform, färast, stängselgenomgång	löpande	skötselomr 1 och 2	förvaltaren	1
Framtagning av informationstavlor	engångs-åtgärd		länsstyrelsen	2
Uppsättning av informationstavlor	engångs-åtgärd	enligt skötselkarta	förvaltaren	2
Reservatsutmärkning	engångs-åtgärd	enligt vedertagen standard	förvaltaren	1

8. TILLSYN, UPPFÖLJNING OCH ÖVERVAKNING

8.1 Årlig dokumentation av skötselåtgärder

Varje år skall anteckningar över genomförda åtgärder föras. Dokumentationen skall innefatta:

Brukaren

- Datum för betespåsläpp och intagning av djuren
- Genomsnittligt betesdjur av olika kategorier och djurslag/raser som betar
- Förändringar i antal betesdjur och djurslag under betessäsongen, och datum för dessa.
- Eventuell slåtter (tidpunkt och omfattning – ritas in på karta)
- Eventuell betesputsning (tidpunkt och omfattning – ritas in på karta)
- Uppgifterna redovisas årligen till förvaltaren

Förvaltaren

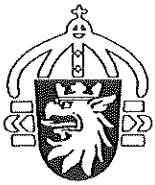
- Tidpunkt och omfattning av åtgärder vid anordningar för tillgänglighet, såsom stigar, torn, utsiktsplattform, broar mm
- Eventuell betesputsning/fräsning i den centrala starrbevuxna delen (tidpunkt och omfattning)

8.2 Uppföljning av skötselmål

Förvaltaren bör följa upp skötselmål och skötselåtgärder tillsammans med de som genomför åtgärder-na regelbundet.

8.3 Uppföljning av kvalitetsmål

Uppföljning av markslag, vegetationsstruktur, förekomst av lågvuxen gräs-/starrvegetation och upp-trampad bar jord i strandbetesmarkens låglänta delar bör ske i slutet av betessäsongen vart femte år.

Uppföljande inventering av ett lämpligt urval hävdgynnade and- och vadarfåglar bör ske vart femte år (lämpligen året efter uppföljningen av markslag mm genomförts). Övervakningen av fågelfaunans status och utveckling bör i övrigt anpassas till de krav på uppföljning som följer av att området är utpekad av regeringen som särskilt skyddsområde i enlighet med fågeldirektivet. Uppföljningen skall utföras av länsstyrelsen.

9. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

9.1 Ekonomisk utredning

Reservatsförvaltaren skall göra en ekonomisk utredning avseende kostnader för förvaltningen.

9.2 Ekonomisk ansvarsfördelning

För finansiering av områdets löpande skötsel bör miljöstöd eller motsvarande sökas av brukarna i första hand. Skötselåtgärder för bevarande av naturvärden som går utöver de skötselvillkor som anges för miljöstöd finansieras i enlighet med överenskommelse som träffas mellan länsstyrelsen och kommunen i anslutning till skötseln av naturvårdsmarker i Kristianstads kommun. Kommunen finansierar skötseln av anordningar för det rörliga friluftslivet.

9.3 Uppföljning av kostnader

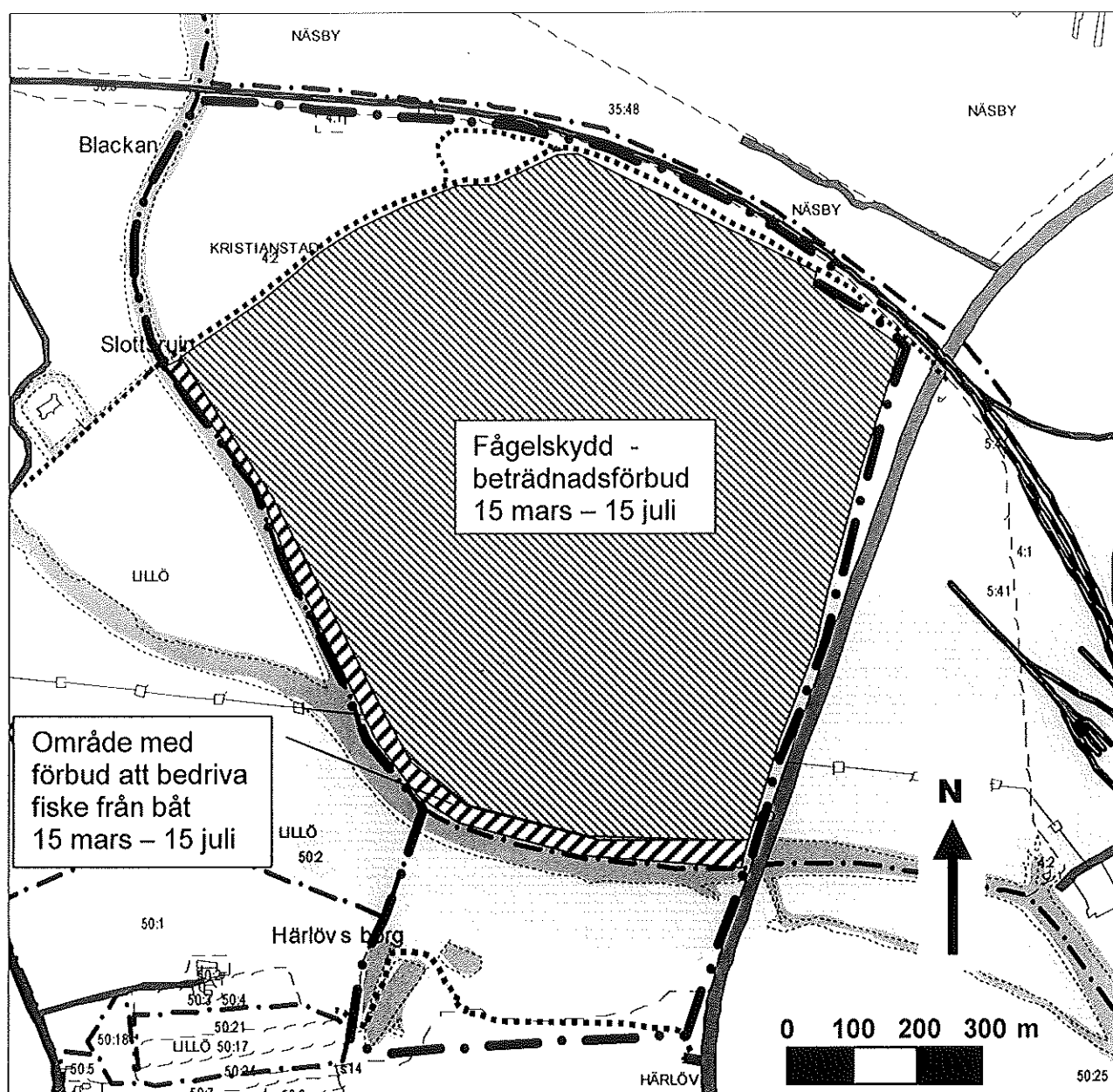
Görs årligen av reservatsförvaltaren.

Naturreseptatet Iaternäset

Kristianstads kommun

Skåne län

— · — · — · — · gräns för naturreseptat

Naturreservatet Isternäset

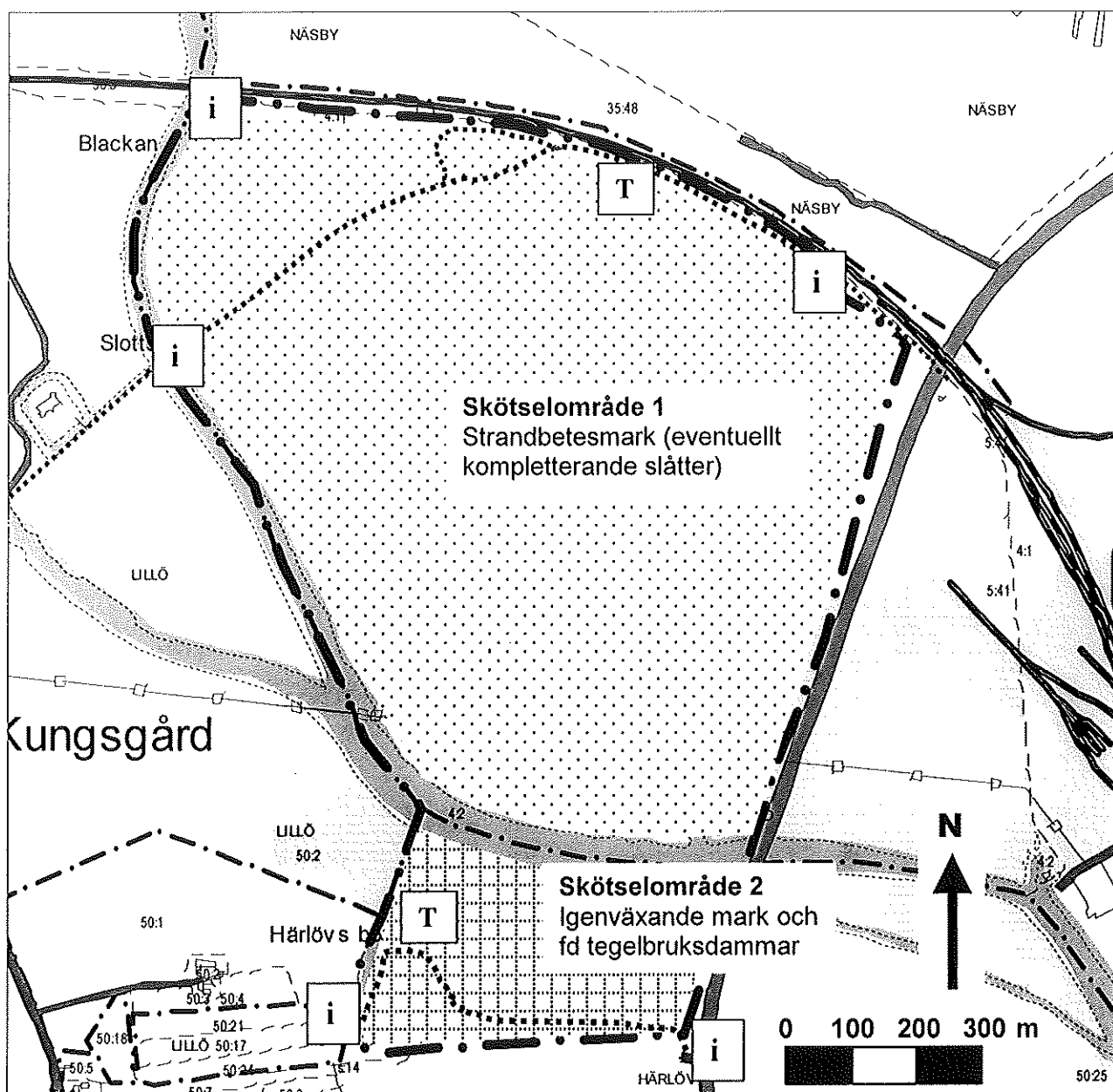
Karta med skötselområden

— · — · — gräns för naturreservat

i reservatsinformation

T fågeltorn, observationsplattform

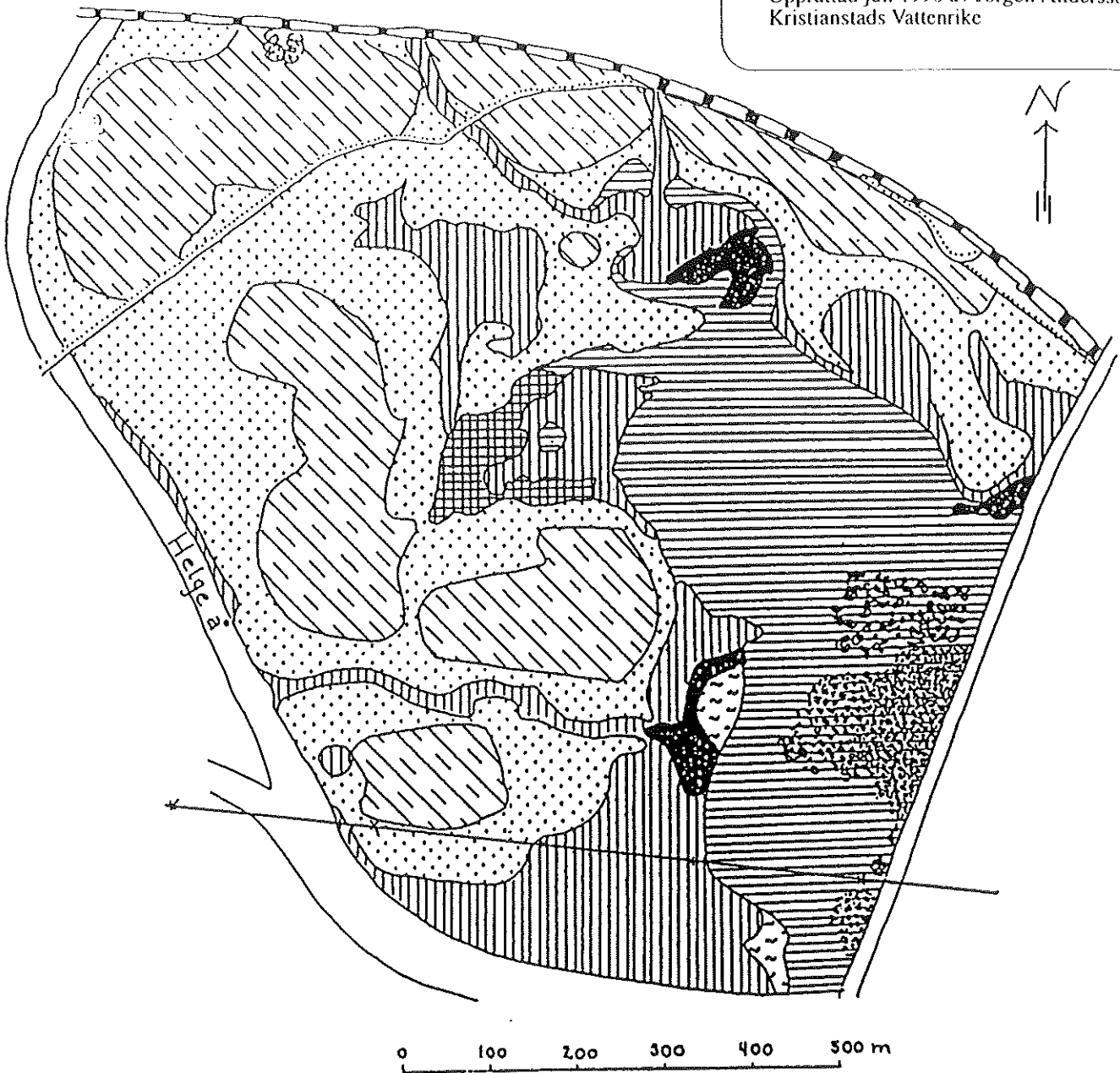
····· markerad gångstig (del av Linnérundan)

KARTA 43

Vegetationskarta över Isternäset

Upprättad juli 1990 av Jörgen Andersson
Kristianstads Vattenrike

Friskäng

Fuktäng

Kort gräs-och starrvegetation

Bar jord

Högstarrvegetation

Mosaik av högstarr och
kort gräs-och starrvegetation

Öppet vatten

Vildebuskar

NATURVÅRD

Isternäset

Länsstyrelsen har den 26 mars 2001 beslutat om bildande av naturreservat på fastigheterna Kristianstad 4:1, del av Kristianstad 4:2 och del av Härlöv 50:25. Beslutet hålls tillgängligt på Rådhuset i Kristianstad under tiden den 2-30 april 2001.

Den som vill överklaga Länsstyrelsens beslut skall skriftligen göra detta till Regeringen, Miljödepartementet senast den 30 april 2001. Överklagandet skall dock skickas till Länsstyrelsen i Skåne län, 205 15 Malmö.

*Meddelande till tidningens
annonskontor:*

Tidningen Kristianstadsbladet

Typsnitt: Times New Roman 8,5

Radavstånd: 8

Införelsedag: 30 mars 2001

Länsstyrelsens dnr för ärendena:

1. 231-8471-97

2.

3.

4.

Kontaktperson på länsstyrelsen:

Inger Larsson, tel 040-25 22 59

Miljöenheten Kundnr: 41153

Fakturerings:

Länsstyrelsen

att. Inger Larsson

Miljöenheten

205 15 Malmö